

UDŽBENICI SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
MANUALIA UNIVERSITATIS STUDIORUM ZAGRABIENSIS

izv. prof. dr. sc. Vlatka Bilas
doc. dr. sc. Sanja Franc
dr. sc. Tomislav Radoš

EUROPSKA UNIJA: UJEDINJENA U RAZNOLIKOSTI?

Nakladnik

Notitia d.o.o., Zagreb

Za nakladnika

izv. prof. dr. sc. Vlatka Bilas

Recenzenti

prof. dr. sc. Ines Kersan-Škabić,
Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković", Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

prof. dr. sc. Ljubo Jurčić,
Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Lektura i korektura

Zinka Joh, prof.

Grafičko oblikovanje i priprema za tisak

Mario Turk, dizajner

Tisak

OG Grafika d.o.o., Ogulin

Objavlivanje ovog sveučilišnog priručnika odobrio je Senat Sveučilišta u Zagrebu na sjednici održanoj 15. rujna 2015. godine odlukom Klasa: 032-01/15-01/47, Ur. broj: 380-061/252-15-4 od 16. rujna 2015. godine.

ISBN 978-953-57416-6-4

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000926305.

Copyright © 2016. Notitia d.o.o., Zagreb

Sva prava pridržana. Niti jedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku ili na bilo koji način, niti pohranjivati u bazi podataka bilo koje namjene bez prethodnog pismenog dopuštenja izdavača, osim u slučajevima kratkih navoda u stručnim člancima. Izrada kopija bilo kojeg dijela knjige zabranjena je.

izv. prof. dr. sc. Vlatka Bilas
doc. dr. sc. Sanja Franc
dr. sc. Tomislav Radoš

EUROPSKA UNIJA: UJEDINJENA U RAZNOLIKOSTI?

Sadržaj

Popis slika	VIII
Popis tablica	X
Popis kratica	XII
Predgovor	XV
1. TEORIJA REGIONALNIH EKONOMSKIH INTEGRACIJA I MEĐUNARODNE POLITIČKE EKONOMIJE	1
1.1. Oblici i vrste regionalnih ekonomskih integracija	2
1.2. Pristupi regionalnom ekonomskom integriranju	3
1.3. Učinci regionalnog ekonomskog integriranja	5
1.3.1. Statički učinci regionalnog integriranja	5
1.3.2. Dinamički učinci regionalnog integriranja	14
1.4. Pristupi međunarodne političke ekonomije Europskoj uniji	19
<i>Dodatak 1.1. Učinci stvaranja monetarnih unija</i>	25
2. POVIJESNI RAZVOJ EUROPSKE UNIJE	30
2.1. Nastanak i razvoj Europske unije	30
2.1.1. Integracijski procesi i motivi stvaranja Europske unije	31
2.1.2. Temeljne institucije Europske unije	39
2.1.2.1. Vijeće Europske unije (Vijeće ministara)	42
2.1.2.2. Europska komisija	43
2.1.2.3. Europski parlament	44
2.1.2.4. Ostale institucije	45
2.1.3. Procesi proširenja i produbljivanja Europske unije	46
2.1.4. Unutarnje tržište Europske unije	57
2.2. Nastanak i razvoj ekonomske i monetarne unije	61
2.2.1. Povijest razvoja novca u Europi	61
2.2.2. Stvaranje monetarne unije	63
<i>Dodatak 2.1. Ključni datumi i osnivači u povijesti europskog ujedinjenja</i>	73
<i>Dodatak 2.2. Simboli Europske unije</i>	76
<i>Dodatak 2.3. Povelja Europske unije o temeljnim pravima</i>	81
<i>Dodatak 2.4. Pojava i razvoj virtualnih valuta: primjer bitcoin</i>	82
3. ZAKONODAVNI OKVIR I PROCES DONOŠENJA ODLUKA U EUROPSKOJ UNIJI	87
3.1. Proces integracije s pravnog stajališta	88

3.2. Zakonske procedure i donošenje odluka	90
3.3. Interesi zemalja članica i lobiranje	94
<i>Dodatak 3.1. Transparentnost donošenja odluka u Europskoj uniji</i>	94
<i>Dodatak 3.2. Zastupnici u Europskom parlamentu</i>	96
4. STRATEŠKI OKVIR RAZVOJA EUROPSKE UNIJE	98
4.1. Razumijevanje europskih politika i motiva integracije	98
4.1.1. Izrada i utjecaj zajedničkih politika	99
4.1.2. Stajališta zemalja članica o integracijskom procesu	104
4.2. Strateški okvir razvoja Europske unije: od Lisabonske strategije prema strategiji Europa 2020	107
4.3. Strategije pametne specijalizacije	123
4.3.1. Važnost inovacija i poticanja inovacija	124
4.3.2. Razvoj strategija pametne specijalizacije i proces izrade	126
4.3.3. Klasteri kao instrument provedbe strategija pametne specijalizacije	137
4.3.4. Ključne tehnologije	141
<i>Dodatak 4.1. Provedba Europskog semestra u Republici Hrvatskoj</i>	142
<i>Dodatak 4.2. Klasteri konkurentnosti u Republici Hrvatskoj</i>	143
5. POLITIKE EUROPSKE UNIJE	145
5.1. Fiskalni sustav i proračun Europske unije	145
5.1.1. Fiskalni sustav Europske unije	145
5.1.2. Proračun Europske unije	147
5.1.3. Harmonizacija poreza	149
5.2. Monetarna politika u europskoj Ekonomskoj i monetarnoj uniji	151
5.3. Regionalna i kohezijska politika	154
5.4. Trgovinska politika i međunarodni odnosi	159
5.5. Mobilnost faktora proizvodnje	166
5.6. Socijalna politika	169
5.7. Zajednička poljoprivredna politika	171
5.8. Zajednička ribarstvena politika	176
5.9. Politika zaštite tržišnog natjecanja i industrijska politika	177
5.10. Energetska politika i okoliš	181
5.11. Prometna politika	183
5.12. Autonomija zdravstvenih sustava	185
<i>Dodatak 5.1. Proračun Europske unije 2015. godine</i>	189
<i>Dodatak 5.2. Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014. – 2020.</i>	189
6. MOGUĆNOSTI FINANCIRANJA SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE	193

6.1. Reforme i učinci kohezijske politike i fondova Europske unije	193
6.1.1. Preduvjeti i učinci provedbe kohezijske politike	201
6.1.2. Deinstitutionalizacija kao cilj	214
6.2. Fondovi Europske unije	218
6.2.1. Europski socijalni fond	219
6.2.2. Europski fond za regionalni razvoj	221
6.2.3. Kohezijski fond	222
6.2.4. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo i Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj	223
6.3. Programi Europske unije	224
6.3.1. Obzor 2020	224
6.3.2. Program za konkurentnost poduzeća i malih i srednjih poduzeća	228
6.3.3. Program povezivanja Europe	229
6.3.4. Erasmus+	229
6.3.5. LIFE	230
6.3.6. Kreativna Europa	231
6.3.7. Zdravlje za rast	231
6.3.8. Program Europske unije za zaštitu potrošača	231
6.3.9. Mehanizam Europske unije za civilnu zaštitu	232
6.3.10. Europa za građane	232
6.3.11. Program za zapošljavanje i socijalne inovacije	233
6.3.12. Program za pravosuđe	233
6.3.13. Program o pravima, jednakosti i građanstvu	234
6.3.14. Carine 2020	235
6.3.15. Fiscalis 2020	235
6.3.16. Herkul III	235
6.4. Proces programiranja i povlačenje sredstava iz fondova Europske unije	236
6.4.1. Okvir i organizacija procesa programiranja	237
6.4.2. Organizacija procesa programiranja u Republici Hrvatskoj	243
<i>Dodatak 6.1. Sredstva na raspolaganju za Republiku Hrvatsku u financijskom razdoblju 2014. – 2020.</i>	245
7. BUDUĆI RAZVOJ EUROPSKE UNIJE	248
7.1. Utjecaj ekonomske i financijske krize i mogući scenariji razvoja	248
7.2. Globalni položaj Europske unije	254
<i>Dodatak 7.1. Transatlantski sporazum o trgovini i investicijama</i>	264
Literatura	268